

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 345/2025-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného MICHALIČKA advokáti s.r.o., Halenárska 18, Trnava, proti uzneseniam Krajského súdu v Trnave č. k. 28Co/1/2024-103 z 31. januára 2024, č. k. 24Co/8/2024-88 z 13. februára 2024, č. k. 24Co/5/2024-77 zo 14. februára 2024, č. k. 28Co/33/2024-88 z 27. marca 2024, č. k. 24Co/41/2024-111 z 15. mája 2024 a č. k. 21Co/37/2024-231 z 29. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti

1. Sťažovateľ sa šiestimi ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu postupne 18. apríla 2024 (Rvp 1049/2024), 29. apríla 2024 (Rvp 1134/2024 a Rvp 1140/2024), 29. mája 2024 (Rvp 1427/2024), 31. júla 2024 (Rvp 2041/2024) a 20. augusta 2024 (Rvp 2226/2024) domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v záhlaví označenými uzneseniami Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“). Navrhuje napadnuté uznesenia krajského súdu zrušiť, veci mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Ústavné sťažnosti boli uzneseniami ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 35/2024-5 z 15. mája 2024, č. k. PLs. ÚS 44/2024-5 z 12. júna 2024, č. k. PLs. ÚS 80/2024-5 zo 4. septembra 2024, č. k. III. ÚS 449/2024-14 z 5. septembra 2024 a č. k. III. ÚS 452/2024-14 z 5. septembra 2024 spojené na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1049/2024.

II.

Skutkové východiská a argumentácia sťažovateľa

3. Z ústavných sťažností a ich príloh vplýva, že uzneseniami Okresného súdu Trnava č. k. 31C/100/2023-98 z 22. novembra 2023, č. k. 31C/101/2023-34 z 22. novembra 2023, č. k. 11C/100/2023-37 z 23. novembra 2023, č. k. 27C/100/2023-25 z 24. novembra 2023, č. k. 101C/78/2023-23 z 5. decembra 2023 a č. k. 19C/74/2023-52 z 20. decembra 2023 bolo na podklade návrhov na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia zriadené v prospech žalobcov záložné právo na totožné nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovanej (manželky sťažovateľa) na účel zabezpečenia ich pohľadávok. Proti daným uzneseniam okresného súdu žalovaná podala odvolania, ktoré boli potvrdené napadnutými uzneseniami krajského súdu.

4. Sťažovateľ konštatoval, že záložné právo bolo zriadené aj na nehnuteľnosti (rodinný dom, garáž, záhradný dom), ktoré sú na liste vlastníctva vedené v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (ďalej len „BSM“), t. j. sťažovateľa a žalovanej. Dlh žalovanej mal vzniknúť za trvania manželstva, pričom manželstvo a aj BSM stále trvá. Všeobecné sudy konštatovali, že návrhy na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia správne smerujú len proti žalovanej ako dlžníčke, hoci ide o spoločný majetok žalovanej a sťažovateľa, ktorý nebol účastníkom konania. Krajský súd tak vedome uprel právo sťažovateľa na účasť vo všetkých konaniach o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia napriek tomu, že žalovaná vo svojich odvolaniach namietala túto skutočnosť. Keďže krajský súd nepriznal sťažovateľovi práva účastníka konania, došlo k porušeniu jeho procesných práv v miere, ktorú je možné označiť za procesný excés, čo má za následok aj porušenie označených práv.

5. Sťažovateľ poznamenal, že ide o ojedinelý právny názor krajského súdu. Aj iné sudy druhej inštancie sa zaoberali procesným postavením manžela dlžníka pri zriaďovaní zabezpečovacieho opatrenia. Dospeli však k omnoho racionálnejším a konštruktívnejším záverom, keďže požadovali od žalobcu, aby v návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia bol okrem dlžníka uvedený aj jeho manžel (účastníci tvoriaci nútené procesné spoločenstvo žalovaných), pretože inak by bolo manželovi dlžníka upreté procesné postavenie účastníka konania (napr. uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 11Co/9/2021 z 18. februára 2021, sp. zn. 11Co/45/2021 z 29. júla 2021, sp. zn. 41Cob/26/2020 z 13. mája 2020, uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6Co/7/2021 z 25. februára 2021). Sťažovateľ tiež tvrdil, že o vydaní napadnutých uznesení krajského súdu sa dozvedel až po nadobudnutí ich právoplatnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a po zistení, že obsahujú zákonom požadované náležitosti, skúmal, či nie sú dané dôvody na ich odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu v bode 1 označených práv napadnutými uzneseniami krajského súdu vo vzťahu k nehnuteľnostiam v podielovom spoluvlastníctve žalovanej:

7. Ťažiskovým pojmom a komponentom základných práv vo všeobecnej rovine ich obsahového významu je to, že ich ochrana sa uplatňuje vo veci účastníka, v jeho záležitosti. Súčasne uplatnenie základného práva je/musí byť spojené len s takou vecou (záležitosťou) účastníka konania pred súdom alebo iným orgánom právnej ochrany, ktorej prejednanie a rozhodnutie je zahrnuté do účelu procesného poriadku, ktorý upravuje postup orgánu verejnej moci pri prejednaní veci účastníka, a teda domáhať sa ochrany základných práv na ústavnom súde môže fyzická osoba alebo právnická osoba jedine v záujme ochrany svojich základných práv (II. ÚS 4/96, II. ÚS 148/03, II. ÚS 32/06, II. ÚS 80/06).

8. Ústavný súd uvádza, že sudcovské záložné právo v prospech žalobcov bolo zriadené nielen na nehnuteľnosti, ktoré sú v BSM sťažovateľa a žalovanej, ale aj na nehnuteľnosti, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve len žalovanej. Sťažovateľa nemožno považovať za účastníka konania v časti, v ktorej všeobecné súdy rozhodovali o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam, ktoré spoluvlastní iná osoba, t. j. v tomto prípade žalovaná.

9. O ústavnú sťažnosť podanú zjavne neoprávnenou osobou ide vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody sťažovateľa, a to buď pre nedostatok relevantnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a osobou sťažovateľa, prípadne z iných dôvodov (m. m. III. ÚS 319/2012, III. ÚS 131/2012, I. ÚS 243/2011, II. ÚS 245/2011). O nedostatok súvislosti medzi namietaným postupom, príp. rozhodnutím orgánu štátu, a osobou sťažovateľa ide zvlášť vtedy, ak sťažovateľ nie je účastníkom namietaného konania alebo aspoň jeho relevantnej časti (IV. ÚS126/2028, III. ÚS 5/2019). Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti ústavné sťažnosti sťažovateľa odmietol ako podané zjavne neoprávnenou osobou podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu v bode 1 označených práv napadnutými uzneseniami krajského súdu vo vzťahu k nehnuteľnostiam v BSM:

10. Do obsahu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

11. Ústavný súd uvádza, že vo svojich odvolaniach žalovaná namietala, že § 343 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a ani žiadne iné ustanovenie CSP neumožňuje zriadiť záložné právo na majetku inej osoby ako osoby dlžníka. Okresný súd mal porušiť vlastnícke právo sťažovateľa neoprávneným zásahom do jeho vlastníckeho práva, a to bez jeho vedomia a oznámenia mu tejto skutočnosti, t. j. nepriznal mu ani práva účastníka konania. Žalovaná bola toho názoru, že nie je možné zriadiť zabezpečovacie opatrenie na majetku, ktorý patrí to BSM, ak je dlžníkom iba jeden z manželov.

12. Vo vzťahu k daným námietkam žalovanej senáty 21 Co a 28 Co krajského súdu poukázali na § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), ktorý pripúšťa, aby sa pohľadávka veriteľa len jedného z manželov mohla uspokojiť pri exekúcii i z majetku patriaceho do BSM. Daným ustanovením OZ sa rieši ochrana tretích osôb pri uspokojovaní ich majetkových práv. Keďže v rámci BSM neexistujú podiely žiadneho z manželov na spoločnej veci, nemôže sa veriteľ pri vymáhaní svojej pohľadávky, ktorá vznikla za trvania manželstva len voči jednému z manželov, obmedziť iba na ideálny podiel tohto manžela (dlžníka) na majetku v BSM. Právnym dôsledkom § 147 OZ je, že v prípade nesplnenia samostatného záväzku jedného z manželov sa veriteľ môže v exekúcii domáhať uspokojenia svojej pohľadávky nielen z výlučného majetku povinného manžela, ale aj z majetku patriaceho do BSM. Dané ustanovenie OZ nemá za následok vznik spoločného záväzku manželov, ale upravuje iba spôsob uspokojenia pohľadávky veriteľa len jedného z manželov pri výkone rozhodnutia tak, že pripúšťa jej uspokojenie aj z majetku patriaceho do BSM. Zaviazaným voči veriteľovi bude aj naďalej iba ten z manželov, ktorému vznikol samostatný záväzok za trvania manželstva. Právo veriteľa jedného z manželov uspokojiť sa z vecí, ktoré patria do BSM, vyplýva priamo zo zákona, a teda nie je potrebné, aby povinnosť manžela strpieť toto uspokojenie bola vyslovená súdnym rozhodnutím. Výkon rozhodnutia na majetku patriacom do BSM je možný na základe právoplatného súdneho rozhodnutia vysloveného len proti jednému z manželov. Nie je potrebné osobitné rozhodnutie proti druhému manželovi, lebo by sa ním len určovalo, čo už vyplýva z § 147 OZ (R 70/1965). Nepriaznivé dopady vyplývajúce z daného ustanovenia OZ pre toho manžela, proti ktorému veriteľ nemá pohľadávku, sú dôsledkom existencie BSM, s ktorým je spätá nutnosť spoločného majetkového osudu manželov do doby, pokiaľ ich BSM trvá. V prípade, že exekúciou majú byť postihnuté veci, ktoré tvoria predmet BSM, stáva sa manžel dlžníka účastníkom exekúcie pre ten úsek, v ktorom sú postihnuté veci v BSM. Ani na zriadenie záložného práva na majetku dlžníka patriaceho do BSM nie je potrebné osobitné rozhodnutie proti manželovi, ktorý počas trvania BSM zdieľa majetkový osud manžela ako dlžníka. Z uvedených dôvodov je prípustné nariadenie zabezpečovacieho opatrenia zriadením záložného práva na majetku dlžníka patriaceho do BSM. Manžel dlžníka nie je stranou konania o nariadenie zabezpečovacieho opatrenia.

13. Senát 24 Co krajského súdu uviedol, že pri riešení otázky, či je možné zriadiť zabezpečovacie opatrenie na majetku, ktorý patrí do BSM, ak je dlžníkom iba jeden z manželov, okresný súd správne analogicky odkázal na § 147 ods. 1 OZ. Vychádzajúc z § 136 OZ, pri BSM osobitne podiely jednotlivých spoluvlastníkov neexistujú a obaja manželia vlastnia celú vec spoločne (v podiele 1/1). Pritom platí, že spôsobilým predmetom záložného práva (§ 151d OZ) je aj spoluvlastnícky podiel na veci a na založenie veci sa nevyžaduje súhlas ostatných spoluvlastníkov (či už podielových, alebo bezpodielových). Pokiaľ teda okresný súd nariadil zabezpečovacie opatrenie zriadením záložného práva sčasti aj na nehnuteľnostiach patriacich do BSM žalovanej a jej manžela, došlo tým k zriadeniu záložného práva na nehnuteľných veciach žalovanej ako dlžníčky v súlade s § 343 ods. 1 CSP. Pasívne legitimovaná je žalovaná ako dlžníčka, nie jej manžel. Právo veriteľa jedného z manželov, ktorý je dlžníkom, uspokojiť sa aj z vecí, ktoré patria do BSM, vyplýva priamo z § 147 ods. 1 OZ. Nie je potrebné, aby povinnosť strpieť toto uspokojenie bola vyslovená súdnym rozhodnutím, a preto sa osobitne rozhodnutie proti druhému manželovi nevyžaduje.

14. Po preskúmaní napadnutých uznesení krajského súdu ústavný súd argumentáciu sťažovateľa, že mal byť účastníkom konaní o nariadení zabezpečovacieho opatrenia vo vzťahu k nehnuteľnostiam patriacim do BSM, nevyhodnotil ako spôsobilú spochybníť ich ústavnú udržateľnosť. Krajský súd jasne, zrozumiteľne a logicky vyjadril v tejto časti dôvody, pre ktoré potvrdil dané uznesenia okresného súdu. Nemožno vysloviť, že by krajský súd postupoval svojvoľne alebo akýmkoľvek iným zjavne nesprávnym (ústavne nesúladným) spôsobom vykladal, resp. uplatňoval príslušné právne predpisy (§ 147 OZ). O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu nedopustil. Napriek nesúhlasnému postoju sťažovateľa k obsahu napadnutých uznesení krajského súdu ústavný súd v tomto prípade nevidí priestor na zásah vo forme ich zrušenia.

15. Ústavný súd sa oboznámil aj s rozhodnutiami iných odvolacích súdov, na ktoré poukázal sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti (bod 5), a zistil, že zaujali odlišné právne názory. Krajský súd v Banskej Bystrici vo svojich rozhodnutiach judikoval, že stranou sporu musia byť obaja manželia, v opačnom prípade (ak teda žalobca vo svojom návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia neoznačil oboch manželov) táto skutočnosť je sama osebe dôvodom na zamietnutie takéhoto návrhu. Krajský súd v Bratislave vo svojom rozhodnutí dokonca judikoval, že ak sú nehnuteľnosti v BSM, nie je možné využiť zabezpečovacie opatrenie, keďže toto môže smerovať len proti veciam vo vlastníctve dlžníka (v tomto prípade prichádza do úvahy nariadenie neodkladného opatrenia).

16. V tejto súvislosti ústavný súd ale uvádza, že ak sa v rozhodovacej praxi všeobecných súdov vyskytnú rozhodnutia, ktoré v tej istej, prípadne analogickej právnej otázke zaujmú odlišné právne názory, ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zveruje primárne najvyššiemu súdu (jeho plénu a príslušnému kolégiu) v podobe právomoci zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, a to aj mimo rozhodovania v dovolacej agende [§ 21 ods. 3 písm. b) zákona o súdoch], a sekundárne aj krajským súdom a okresným súdom (resp. ich plénam, kolégiám, prípadne grémiám vrátane jednotlivých sudcov) v podobe podávania podnetov, prerokovania a vyjadrovania sa k podnetom a predloženiam podnetov na prijatie stanoviska k zjednocovaniu výkladu všeobecne záväzných právnych predpisov.

17. Z obsahu ústavných sťažností vyplýva, že porušenie práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu napadnutými uzneseniami krajského súdu sťažovateľ odvíja od namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami krajského súdu. Keďže ústavný súd nedospel k záveru o porušení práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami krajského súdu a ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol, v takom prípade nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označených vlastníckych práv. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnené podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

18. Keďže ústavné sťažnosti sťažovateľa boli odmietnuté ako celok už pri ich predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedených veciach stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2025

Robert Šorl
predseda senátu